

SCI-CONF.COM.UA

**SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS
OF MODERN SOCIETY**

**ABSTRACTS OF VII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MARCH 4-6, 2020**

**LIVERPOOL
2020**

101.	МАРКІВ В. М., МОХОНЬКО А. В., ТАРАН А. Д., СКАРЖИНЕЦЬ В. К., ЦИМБАЛ Д. В. ТЕОРІЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ ВІНАХІДНИЦЬКИХ ЗАДАЧ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.	632
102.	МАРУСИНЕЦЬ М. М. КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УГОРЩИНИ.	639
103.	МАРЗИЯЕВ Ж. К., ИСКЕНДЕРОВ ЖАХАНГЕР КАДИРБЕРГЕН УЛЫ, ТЕМИРХАНОВ НУРСУЛТАН ТОЛЕГЕН УЛЫ. ЭКОЛОГИЯ В КАРАКАЛПАКСКОЙ ПУБЛИЦИСТИКЕ	644
104.	МАРИНЧЕНКО Г. М., КАБАЛЬ М. В. M-LEARNING ЯК НАВЧАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА СУТІ ПОНЯТТЯ	649
105.	105. МАРТИНЕНКО О. С. ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА ТА ЗАХОДИ ЩОДО УСУНЕННЯ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ	654
106.	106. МАРТИНОВА І. Є. КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНО- ОРІЄНТОВАНИХ НАВИЧОК МОВЛЕННЯ	657
107.	МАРТИНЮК А. Ю. АКТУАЛЬНІСТЬ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	664
108.	МАМЕДЗАДЕ ДЖАВАНШИР НАДИР. ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ВРЕМЯ И ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ПРОСТРАНСТВО В ПОЭЗИИ ФОРУГ ФАРРУХЗАД	667
109.	МАМБЕТОВ Ж. К., ТУРЕМУРАТОВА К. К., АКИМОВА Ш. А. К ВОПРОСУ О СВОЕОБРАЗНЫХ ОСОБЕННОСТЯХ КАРАКАЛПАКСКОГО ДАСТАНА «ЖАХАНША	672
110.	МАТЮШКІНА М. В., ГОДОВАН В. В., ШЕМОНАЄВА К. Ф., СЕЙФУЛЛІНА І. Й. ВИВЧЕННЯ ФАРМАКОЛОГІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ТАРТРАТОГЕРМАНАТУ МАГНІЮ	676
111.	111. МЕЛЬНИК Н., ЛУЗІК Е. ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИНЕРГІЇ РОЛЕЙ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	680
112.	112. МУРАЩЕНКО О. В. ЗАСТОСУВАННЯ БЛОЧНО-МОДУЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПОБУДОВИ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ ТА ПРОГРАМ ПРАКТИКИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	692
113.	113. ОПРЯ Д. І. ОПЕРАЦІЙНА СИСТЕМА ANDROID: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ	697

УДК353.3.015.31

**ТЕОРІЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ ВИНАХІДНИЦЬКИХ ЗАДАЧ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ**

Марків Володимир Миколайович

кандидат педагогічних наук, доцент

Мохонько Анастасія Вікторівна

Таран Анжеліка Дмитрівна

Скаржинець Віолетта Костянтинівна

Цимбал Даниїла Володимирівна

Студенти

Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія

м. Запоріжжя, Україна

mtvtewrnvo@ukr.net

Анотація: у статті розглянуто психолого-педагогічні умови формування пізнавальних інтересів молодших школярів, особливості використання теорії розв'язання винахідницьких задач у сучасній початковій школі, а також узагальнені психолого-педагогічні умови формування пізнавальних інтересів засобом теорії розв'язання винахідницьких задач.

Ключові слова: молодший шкільний вік, пізнавальний інтерес, технологія навчання, теорія розв'язання винахідницьких задач, психолого-педагогічні умови.

Постановка проблеми. Завдання сучасної української школи спрямовані на гуманізацію та демократизацію освітнього процесу. Перед початковою школою постає завдання навчити дітей учитися, прищепити інтерес до знань, прагнення самостійно збагачуватись ними. Розв'язання даного завдання потребує від кожного вчителя початкової ланки загальноосвітньої школи

домогтися того, щоб кожен урок сприяв розвитку пізнавального інтересу дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування і розвитку пізнавального інтересу зараз привертає увагу психологів, педагогів і методистів. Цю проблему розглядали у своїх працях Б. Ананьєв, Н. Бібік, Д. Божович, Б. Друзь, Г. Костюк, Н. Морозова, В. Мясіщев, В. Онищук, О. Савченко, О. Скрипченко, І. Шамова, Г. Щукіна. Усі вони надають винятково важливого значення формуванню у дітей інтересу до пізнання в процесі шкільного навчання.

Навчальна робота має провідне значення в задоволенні й розвитку інтересів учнів, тому основним напрямом педагогічних досліджень є вивчення проблеми формування пізнавального інтересу в освітньому процесі, невід'ємною складовою якого на даний час виступають різноманітні технології навчання, зокрема теорія розв'язання винахідницьких завдань (далі - ТРВЗ).

У світовій педагогічній практиці розроблений цілий ряд технологій із розвитку пізнавальних інтересів. Оскільки пізнавальні інтереси найбільш ефективно формуються саме в процесі творчої діяльності, то технологія розв'язання винахідницьких завдань має значний потенціал у розв'язанні проблеми розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів. Розробкою та впровадженням даної технології у навчальний процес школи займалися Г.Альтшулер, А. Гін, Т. Сидорчук, Л. Шаргіна, М. Шустерман та ін.

Виклад основного матеріалу. У психолого-педагогічній літературі немає єдиного визначення поняття «пізнавальний інтерес». Так, наприклад, психолог С. Рубінштейн під пізнавальним інтересом розуміє будь-яку форму спрямованості особистості. Г. Щукіна – вибірково спрямованість людини, стосовно галузі пізнання. Л. Божович – потребу людини [2, с.12], Л. Кузнєцова – вибір із навколишнього життя того, що є цінним для людини, Д. Гілев – сукупність внутрішньої сутності та об'єктивного світу в свідомості суб'єкта.

Н. Морозова дає більш повне визначення поняття «пізнавальний інтерес», пов'язує його з емоційно-ціннісним ставленням до навчального предмета або до безпосередньо мотивованої діяльності й підкреслює, що пізнавальний інтерес –

це перехідне психологічне утворення до формування емоційно-пізнавальної спрямованості особистості.

Дослідження в галузі педагогіки та методики початкового навчання виявили, що важливими умовами виховання пізнавального інтересу є:

- розуміння дитиною змісту й значення матеріалу, що вивчається; наявність нового як у змісті матеріалу, що вивчається, так і в самому підході до його розгляду;
- емоційна привабливість навчання;
- наявність оптимальної системи пізнавальних завдань до відповідної «порції» програмового матеріалу;
- творче використання якісної додаткової інформації;
- самостійність у пізнавальній діяльності;
- оцінка успіхів учнів учителем.

Одним із важливих засобів формування пізнавального інтересу є застосування найбільш ефективних методів і технологій навчання, завдяки яким увага учнів спрямовується не тільки на досягнення кінцевого результату дій, а й безпосередньо на саму пізнавальну діяльність, на оволодіння прийомами самостійної розумової праці.

Існують різні шляхи формування пізнавального інтересу молодших школярів, деякі з них – це застосування на уроках цікавого матеріалу, ефекту парадоксальності та подиву, введення до структури уроків пізнавальних ігор, які містять в собі технологія ТРВЗ.

Як зазначає Г. Альтшулер, суть технології ТРВЗ полягає у формуванні системного, діалектного мислення, розвитку творчої уяви, винахідницької кмітливості. Використання її має не просто розвинути фантазію дітей, а навчити їх мислити системно, творчо, розуміти єдність і протиріччя навколишнього світу, бачити і вирішувати проблеми [1, с.248].

У початковій школі для формування пізнавальних інтересів використовують різноманітні методи ТРВЗ. Поширеним, наприклад, є метод «Мозковий штурм». «Мозковий штурм» – це колективний пошук

нетрадиційних шляхів розв'язання проблеми. Під час проведення «Мозкового штурму» пошуковий процес має два етапи.

I етап. Група «генераторів ідей» у бесіді висуває різні пропозиції.

II етап. Критики оцінюють результати штурму й вибирають кращі пропозиції.

Менш поширеним, але не менш ефективним у формуванні пізнавальних інтересів молодших школярів є метод синектики. Синектика – поєднання різнорідних несумісних елементів, передбачає застосування 4-х прийомів, які ґрунтуються на аналогіях: прямій, особистій (емпатія), символічній, фантастичній.

Сучасні вчителі початкової школи у своїй практичній діяльності все частіше звертаються до методу «Морфологічний аналіз». Цей метод дозволяє формувати гнучкість мислення, розвиває комбінаторику. Розумові операції комбінаторного характеру здійснюються за допомогою таблиці, де по вертикалі та горизонталі виставляються будь-які показники. Перетин значень цих показників є основою аналітичної діяльності.

Досить складним у використанні є метод фокальних об'єктів, оскільки вимагає значної як теоретичної, так і методичної підготовки вчителя. Разом із тим, цей метод має значний потенціал для ефективного формування пізнавальних інтересів учнів. Мета методу фокальних об'єктів: навчити дітей наділяти предмети нетиповими ознаками; пропонувати й пояснювати практичне застосування предмета з нетиповими ознаками.

Досить поширеним у сучасній школі є метод емпатії. Суть методу емпатії: зробити незнайоме знайомим, а звичне – чужим. В основі такої роботи лежить особистісне ототожнювання самого себе з ким або чим-небудь, уміння співпереживати об'єкту в цьому стані.

Ефективним методом формування пізнавальних інтересів молодших школярів є також метод моделювання маленьких чоловічків (ММЧ). Завдання з використанням «маленьких чоловічків» допоможуть пояснити й змодельовати внутрішню будову предметів і речовин, фізичну суть явищ і процесів, що

відбуваються в живій і неживій природі. Суть методу полягає в тому, що потрібно уявити: всі речовини, предмети, об'єкти, явища складаються з безлічі маленьких чоловічків, причому живих, мислячих.

У технології ТРВЗ, окрім методів розвитку творчої уяви, для формування пізнавального інтересу школярів у початкових класах активно використовуються типові прийоми фантазування. Основною метою типових прийомів фантазування є навчити дітей робити фантастичні перетворення об'єкта за певною ознакою. Виділяють такі прийоми фантазування:

- прийом «Збільшення – зменшення»: суть даного прийому полягає у зміні будь-якої ознаки об'єкта в сторону збільшення чи зменшення;
- прийом «Ділення – об'єднання»: даний прийом призначений для фантастичного перетворення з позиції ділення й комбінування у будь-якому варіанті об'єктів чи їхніх частин;
- прийом «Перетворення ознак часу»: прийом фантазування заснований на зміні ознак часу. У зв'язку з тим, що для перетворення беруться різні властивості часу, то даний прийом стає багатофункціональним, тобто час може пришвидшуватись, уповільнюватись, переплутуватись, також можна пересуватись на машині часу тощо;
- прийом «Спеціалізація – універсалізація»: даний прийом призначений для фантастичного наділення персонажів властивостями виконувати безліч функцій (універсалізація) або навпаки, обмежити можливості об'єкта в рамках типової для нього функції;
- прийом «Оживлення – скам'яніння»: використання даного прийому полягає в тому, що неживе стає рухливим і живим, а живе – нерухомим;
- прийом «Навпаки»: суть прийому полягає у виявленні певної ознаки або значення ознаки об'єкта та заміні її на протилежні.

У методичній літературі окремо також виділяються прийоми фантазування Дж. Родарі.

Прийом «Кола по воді». Суть прийому полягає в тому, щоб від слова за допомогою асоціацій створити цілу історію. Чим більш незвичними,

фантастичними будуть речення, тим більш цікавими будуть казки. (Дане слово в сюжеті казки може не брати участі, але складене із цим словом речення повинно обов'язково бути в казці чи оповіданні).

Прийом «Біном фантазії». Суть полягає в тому, щоб з двох зовсім різних слів створити незвичайну історію.

Прийом «Довільний префікс». Суть прийому полягає в тому, щоб до слова приєднати довільний префікс і утворити зовсім нове слово.

Прийом «Що потім?». Використання цього прийому дозволяє придумувати продовження відомих сюжетів.

Прийом «Фантастичне продовження». Учитель називає будь-яку реальну подію. Учням потрібно придумати казкові, незвичні наслідки.

Прийом «Творча помилка». Суть даного прийому в тому, щоб, зробивши навмисну помилку у слові, дати учням пофантазувати стосовно сказаного.

Прийоми складання казок: а) «Салат із казок»: поєднання в одній казці героїв з різних казок та придумування їх спільних історій (метод «Морфологічний аналіз»); б) «Казки навиворіт»: характери героїв відомої казки змінюються на протилежні, треба придумати, як зміниться сюжет казки.

У технології ТРВЗ є багато різноманітних методів і прийомів, які мають певні незвичайні, фантастичні, цікаві для дітей сторони. Їхнє використання на уроках у початкових класах, на нашу думку, розвиватиме творчу уяву та мислення школярів, що, в свою чергу, пробуджуватиме пізнавальний інтерес до вивчення того чи іншого явища, події. За допомогою технології ТРВЗ учні початкових класів зможуть «по-новому» осмислити прочитане, побачене, вони зацікавляться процесом навчання.

Висновки. Пізнавальні інтереси необхідно формувати під час різних видів діяльності молодших школярів. Саме пізнавальний інтерес є тим стимулом, який керує учнями під час пізнання нового. Для того, щоб пізнавати нове цікаво, творчо на уроках у початкових класах необхідно використовувати методи та прийоми ТРВЗ, саме вони стануть активним каталізатором для формування пізнавального інтересу молодших школярів нової української

Список літератури

1. Альтшуллер Г. С. Найти идею: введение в теорию решения изобретательской задачи: [учеб.] / Г. С. Альтшуллер. - Новосибирск: Наука, 1966. - 218с.
2. Божович Л. И. Познавательные интересы и пути их изучения/ Л. И. Божович // Известия АПН РСФСР. - М.: АПН РСФСР, 1975. - вып. 73. - 233с.
3. Лозова В. І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів/ В. І. Лозова. - Х.: О.В.С., 2000. - 343с.
4. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [наук.-метод.пос.] /О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. - К.: Вид-во А.С.К., 2003. - 257с.
5. Телярчук В. П. Сходінками творчості. Методика ТРВЗ в початковій школі / [авт.-упоряд.: О. В. Лесіна, В. П. Телярчук]. - Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007. - 112с.